

॥ २० ॥ एवंत्विति अग्रंगिरास्ततोबृहस्पतिस्ततः शंख्वादिक्रमेण वेदोक्तान् धिष्णयान् नानास्थानानि अजनयत् अथ्यात्मपक्षेतुसमाधेः सकाशाद्बुद्धित्थितो हंकारं पुरस्कृत्य दत्तिनदीषु चिदालासं चरतीति ॥ २१ ॥
पक्षांतरे स्पष्ट एवार्थः सिंधुमिति विष्मरसिरिति श्रुतेरनुकरणं तेन विष्मरसि प्रवाहणो वद्विरसि हव्यवाहन इत्यनुवाकोक्ता अन्ये च धिष्ण्या अग्रयोर्दिशितास्तेषां ज्येष्ठो वि
भूतिर्यर्थः यावंतः पावका धिष्ण्याः संतितावंतः सोमाः सोमयागाः एतच्च याज्ञिकेष्वेव प्रसिद्धं ॥ २७ ॥ तानेव अग्रोनेव आत्मनि चित्ते आधारयत् अग्निध्यायतो गिरेव प्रजा रूपेणा विर्बभूवैत्यर्थः एवं च क्रयंतराणाम्

एवमग्निर्भगवतानष्टः पूर्वमथर्वणा ॥ आहूतः सर्वभूतानां हव्यं वहति सर्वदा ॥ २० ॥ एवंत्वजनयद्विष्ण्यान् वेदोक्तान्विबुधान्वहन् ॥ विचरन् विविधान्देशान् भ्रम
माणस्तुतत्रैव ॥ २१ ॥ सिंधुं नदं पंचनदं देविकाथसरस्वती ॥ गंगा च शतकुंभा च शरयू गंडसाङ्कया ॥ २२ ॥ चर्मण्वती मही चैव मेध्या मेधातिथिस्तदा ॥ ताम्रा
वती चैव त्रवती नद्यस्ति स्त्रोथकौशिकी ॥ २३ ॥ तमसानमर्दा चैव नदी गोदा वरीतथा ॥ वेणोपवेणाभीमा च वडवा चैव भारत ॥ २४ ॥ भारती सुप्रयोगा च कावेरी
मुर्मुरा तथा ॥ तुंगवेणा कृष्णवेणा कपिला शोण एव च ॥ २५ ॥ एतानद्यस्तु धिष्ण्यानां मातरो याः प्रकीर्तिताः ॥ २६ ॥ अद्भुतस्य प्रिया भार्या तस्य पुत्रो विभू
रसिः ॥ यावंतः पावकाः प्रोक्ताः सोमास्तावंत एव तु ॥ २७ ॥ अत्रेवाप्यन्वये जाता ब्रह्मणो मानसाः प्रजाः ॥ अत्रिः पुत्रान्बृषुकामस्तानेवात्मन्यधारयत् ॥
॥ २८ ॥ तस्य तद्ब्रह्मणः कायान्निर्हरंति हुताशनाः ॥ एवमेते महात्मानः कीर्तितास्तेऽग्नयो मया ॥ २९ ॥ अप्रमेया यथोत्पन्नाः श्रीमंतस्तिमिरापहाः ॥ अद्भुतस्य
तुमाहात्म्यं यावेदेषु कीर्तितं ॥ ३० ॥ तादृशं विद्धि सर्वेषामेकोत्थेषु हुताशनः ॥ एक एवैष भगवान्विज्ञेयः प्रथमो गिराः ॥ ३१ ॥ बहुधानिः स्रुतः कायाज्ज्योति
ष्टामः क्रतुर्यथा ॥ इत्येषवंशः सुमहानग्नीनां कीर्तितो मया ॥ योचितो विविधैर्मन्त्रैर्हव्यं वहति देहिनां ॥ ३२ ॥ इति श्रीमहाभारते आरण्यके पर्वणि मार्कण्डेयसमा
स्या पर्वणि आंगिरसोऽग्निस्मद्भवेद्वाविंशत्यधिकद्विशततमोऽध्यायः ॥ २२२ ॥ ॥ ६३ ॥ मार्कण्डेय उवाच अग्नीनां विविधावंशः की
र्तितास्ते मयानघ ॥ शृणु जन्मतु कौरव्यकार्तिकेयस्य धीमतः ॥ १ ॥ अद्भुतस्याद्भुतं पुत्रं प्रवक्ष्याम्यमितीजसं ॥ जातं ब्रह्मर्षिभार्याभिर्ब्रह्मण्यं कीर्तिवर्धनं ॥ २ ॥

पुपलक्षणं तथा च सर्वकर्माग्निदेवत्यं सर्वब्राह्मणा अग्निसंततिरित्युक्तं भवति ॥ २८ ॥ तस्य अत्रेः ब्रह्मणः ब्राह्मणस्य कायाद्देहात् हुताशनाः निर्हरंति निश्चरंति सार्धः ॥ २९ ॥ ३० ॥ ३१ ॥ कायात् कस्य प्र
जापतेः पुत्रो गिराः कायस्तस्मात् कशब्दादणप्रत्यये कस्येदिति द्वाकारो नादेशः णित्वादादिद्विः यथाज्योतिष्टोमो यथा उद्भिदादिरूपेण बहुधा निर्गतस्तद्वत् ॥ ३२ ॥ इत्यारण्यके पर्वणि नैलकंठीये भारतमावदीपे
द्वाविंशत्यधिकद्विशततमोऽध्यायः ॥ २२२ ॥ ॥ ६३ ॥ कमप्राप्तं कुमारश्च यथोत्पन्नो यथा चाग्नेः सुतो भवदित्यस्योत्तरमाह अग्नीनां विविधावंशा इत्यादिना ॥ १ ॥ अद्भुतस्याग्नेः अद्भुतं अभिनवं ॥ २ ॥